

Bakgrunn for vedtak

Regulering av Svintjønna

Sør-Fron kommune i Innlandet

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Sør-Fron kommune
Referanse	202213673-15
Dato	14.11.2022
Ansvarlig	Gry Berg
Saksbehandler	Ine Cecilie Mork Olsen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsvæien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Innhold

1	SAMMENDRAG	1
2	SØKNAD.....	3
3	HØRING OG DISTRIKTSBEHANDLING	6
4	NVES VURDERING	8
5	NVES KONKLUSJON	12
6	FORHOLDET TIL ANNET LOVVERK.....	13
7	MERKNADER TIL KONSESJONSVILKÅRENE ETTER VANNRESSURSLØVEN	14

1 Sammendrag

Sør-Fron kommune søker etter vannressursloven § 8 om tillatelse til å regulere vannstand i Svintjønna. Det søkes om en økt senkning av vannstanden med 0,7 meter, slik at total reguleringshøgde i Svintjønna blir 1,5 meter med ny laveste regulerte vannstand (LRV) på 954,5 moh. Formålet er å benytte tjønna som et fordrøynings tiltak. Ved å øke reguleringskapasiteten vil man begrense flomtoppene i elva Skurdalsåa og dermed skape mer tid til beredskap i en flomsituasjon. Det er samtidig viktig for kommunen å opprettholde dagens funksjon av Svintjønna til jordbruksvanning.

Statsforvalteren i Innlandet har uttalt at det er viktig at en ved manøvrering av magasinet sikrer en minstevannføring på minimum alminnelig lavvannføring ut av dammen. De har også stilt spørsmål om det er mulig å oppnå sikrere flomdemping med alternativ damkonstruksjon som ikke, eller i mindre grad krever manøvrering.

De aller fleste prosjekter vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon må de samlede ulemper ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulemperne til et akseptabelt nivå.

Omsøkt regulering av Svintjønna vil bidra til å redusere risiko for flomskader i Skurdalsåa og redusere de samfunnsmessige kostnadene knyttet til flomhendelser. Reguleringen skal samtidig ivareta eksisterende utnyttelse av vann fra tjønna til landbruksformål. Etter NVE sin vurdering er de største ulemperne med tiltaket knyttet til senkningen av vannstanden og effekten dette har for landskap og opplevelsen av området. Økt nedtapping kan medføre endringer i bruken av området og tjønna, ved at det i perioder med stor nedtapping blir mindre attraktivt å oppholde seg der og bruke tjønna til fiske og bading. NVE mener det er positivt og avbøtende at kommunen legger opp til å rådføre seg med hytteiere og andre brukere av området før planlagt praksis gjennomføres. Vi mener også at det bør etableres en rutine for varsling i forbindelse med planlagt nedtapping i forkant av varslede store nedbørsmengder.

NVE mener videre at det ikke vil være hensiktsmessig å stille krav om slipp av minstevannføring fra dam Svintjønna, da tilsiget til Svintjønna er svært begrenset, noe som kan gi utfordringer med å opprettholde en stabil minstevannføring gjennom året. NVE er ikke kjent med at det er verdier i øvre del av vassdraget som tilsier at det må stilles krav om minstevannføring, men det er registrert viktige brukerinteresser knyttet til Svintjønna som bør tillegges vekt. NVE mener derfor at oppfylling av magasinet bør prioriteres for å ivareta disse interessene. Størstedelen av nedbørsfeltet til Skurdalsåa ligger nedstrøms Svintjønna, og tilsiget til nedre del av elva med gyte- og oppvekstområde for storaure, vil bli lite påvirket av økt fordrøyningskapasitet i Svintjønna.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at

kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Sør-Fron kommune tillatelse etter vannressursloven § 8 til konsesjon for regulering av vannstand i Svintjønna. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

2 Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Sør-Fron kommune, datert 16.09.2022:

Sør-Fron kommune ønsker å søke om konsesjon for regulering av vannstand i Svintjønna, Sør-Fron kommune, Innlandet fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

I Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å regulere vannstand

2.1 Hoveddata for tiltak

TILSIG		Svintjønna	Skurdalsåa
Nedbørfelt	km ²	2,1	15
Årlig tilsig	mill. m ³	1,1	5,7
Alminnelig lavvannføring	l/s	3,6	7,5
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	2,7	7,5
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	3,1	6

MAGASIN			
Magasinvolum	m ³	330 000	
HRV	moh.	956,0	
LRV	moh.	954,5	

2.2 Om søker

Tiltakshaver er Sør-Fron kommune. Sør-Fron er en kommune i Innlandet, og ligger i Gudbrandsdalen omkring 70 kilometer nord for Lillehammer. Kommunen grenser mot Nord-Fron, Sel, Folldal, Stor-Elvdal, Ringeby, Gausdal og Øystre Slidre.

2.3 Bakgrunn for tiltaket

Svintjønna ligger på 958 moh., like øst for Gålå. Tjønna er per i dag oppdemt for bruk til vanning til jordbruksformål. Kommunen ønsker å benytte tjønna som et fordrøyningstiltak gjennom å øke reguleringskapasiteten. Hensikten er å begrense flomtoppene i elva Skurdalsåa og skape mer tid til beredskap i en flomsituasjon.

Elva Skurdalsåa har sin opprinnelse i Svintjønna og følger en elvedal nedover fra seterområdene på Baukåsstulen, hvor den går sammen med Liabekken like før den går under E6 og renner ut i Gudbrandsdalslågen ved Klokkestranda. Ifølge rapporten *Sårbarhetskartegging Skurdalsåa* varierer høyden i feltet mellom 199 og 1030 moh., noe som gir 831 meter i høydeforskjell. Dette gir en helning på rundt 12 %, noe som gir et relativt bratt nedbørsfelt med rask respons.

Figur 1 Svintjønna ligger lengst sørvest i kartet. Skurdalsåa går fra tjønna og ut i Lågen lengst nord i kartet.

Det har vært gjentagende skadeflommer langs Skurdalsåa, senest i 2017, og boliger og annen bebyggelse, infrastruktur (E6, fylkesveger, kommunale veger), skole og barnehage ligger tett på elveløpet. Kommunen opplyser at det er et stort behov for flomsikringstiltak langs elva, både i form av masseavlgringsbasseng og oppdimensjonering av stikkrenner. Kommunen opplyser at det er en stor utfordring knyttet til finansiering av denne type tiltak, og mener derfor at det er mer hensiktsmessig å vurdere rimeligere og mindre inngripende tiltak. Kommunen har vurdert at et fordøyningstiltak høyt oppe i nedbørsfeltet kan bidra til å redusere behovet for kostbare tiltak lengre nedstrøms, samt ha effekt over et relativt stort område nedstrøms. Kommunen anser det også for å være et pilotprosjekt i form av å benytte eksisterende vanningsanlegg i et klimatilpasningsperspektiv, og mener at tiltaket kan ha stor overføringsverdi til andre lignende vassdrag.

Tiltaket er en del av EU Horizon 2020-prosjektet «PHUSICOS», der hovedmålet er å finne naturbaserte løsninger mot flom- og skredskader. Å være en del av prosjektet betyr delfinansiering, men også at partnerne i form av forsknings- og forvaltningsinstitusjoner har vurdert og akseptert tiltaket¹.

¹ For mer informasjon om prosjektet vises det til nettsiden: <https://phusicos.eu/>.

2.4 Dagens situasjon og eksisterende inngrep

Svintjønna er per i dag oppdemt. Eksisterende murdam med tilgjengelig tappehøyde på 80 cm ble bygd på slutten av 1800-tallet. Dammen er 11 meter lang og består av muret stein med torvfilling innvendig.

Vannet som utløper fra Svintjønna går videre til et lite, oppdemt tjern i et våtmarksområde. I dette tjernet er det bygd et vanningsanlegg til gårdene langs Skurdalsåa.

Figur 2 Bildet til venstre viser dagens murdam i Svintjønna. Bilde til høyre viser dagens naturlige overløp i Svintjønna.

2.5 Teknisk plan

Tiltaket innebærer å gjøre endringer på dammen ved Svintjønns utløp. Endringene vil bestå av å forsterke dammen, senke nivået på tappeluka og forbedre/forlenge overløpet. Ny betongdam skal bygges oppstrøms den eksisterende dammen og tappeløpet skal senkes 0,7 meter i forhold til dagens tappeløp. Det skal monteres inn ny, manuell tappeluke.

2.5.1 Regulering og driftsplan

Høyeste regulerte vannstand (HRV) i Svintjønna ligger på 956 moh. Dette nivået forblir uendret ved ny regulering. Svintjønna reguleres per i dag med 0,8 meter. Det søkes nå om en økt senkning av vannstanden med 0,7 meter, slik at total reguleringshøgde i Svintjønna blir 1,5 meter med ny laveste regulerte vannstand (LRV) på 954,5 moh. Den økte reguleringskapasiteten gjør at det kan holdes tilbake opptil 330 000 m³ i en flomsituasjon dersom magasinet er helt nedtappet i forkant.

Full nedtapping skal kun gjennomføres i forkant av varslede store nedbørsmengder. Behov for tapping er planlagt varslet gjennom et SMS-system, hvor de ansvarlige må fysisk opp til dammen for å justere tappeluka.

Det opplyses i søknaden at flomhendelser kan oppstå både vår, sommer og høst, mens behov for tapping til vanningsvann begrenser seg til vekstsesongen. Det opplyses at dagens bruk og mengde av vanningsvann vil bestå, og at det kun er i forbindelse med varslet ekstremnedbør/flom og tørkeperioder det kan tappes ekstra innenfor den reguleringshøyden som er omsøkt.

2.5.2 Arealbruk

Ny dam plasseres der eksisterende dam ligger i dag. Overløp og bekkestrekningen nedstrøms dammen skal tilpasses den nye reguleringshøyden. Det vil være behov for å grave eksisterende kanal 80-90 cm dyp over en ca. 160 meter lang strekning nedstrøms dammen. Dette for å sikre at vannet renner nedover på den flate strekningen før brekket, der det renner videre ned i Skurdalsåa. Bredden på utløpskanalen/bekken forblir den samme som i dag (1,5 meter).

Figur 3 Flyfoto av damsted med påtegnet ny betongdam.

2.5.3 Veier

Det opplyses at det ikke er behov for veibygging i forbindelse med tiltaket.

2.6 Forholdet til offentlige planer

2.6.1 Kommuneplan

Kommunen opplyser at det er kommuneplanens arealdel 2014-2025 i Sør-Fron kommune som er gjeldende i området. Her er Svintjønna avsatt til formålet *bruk og vern av sjø og vassdrag*, mens områdene rundt er LNFR og spredt fritidsbebyggelse. Tjønna og de nærliggende områdene rundt er i kommuneplanens arealdel markert som *hensynssone friluftsliv*.

3 Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg er søknaden sendt til regionale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. Av disse mottok NVE høringsinnspill fra Statsforvalteren i Innlandet. Uttalelsen er forkortet av NVE. Fullstendig uttalelse er tilgjengelig via offentlig postjournal og NVEs nettsider. NVE har vurdert at det ikke har vært nødvendig med befaring i området for å behandle søknaden.

Statsforvalteren i Innlandet uttaler i brev av 24.10.2022 at det har vært flere flomhendelser i Skurdalsåa i senere tid, og at det er klare behov for skadeforebyggende tiltak. Tilbakeholdelse av vann i flomsituasjoner kan dempe flomtoppen og ha betydning for å begrense skader langs elva ved flom. Slik det aktuelle tiltaket er beskrevet, vil det ha flomdempende virkning forutsatt at tjønna er nedtappet i forkant av flommen. Det stilles i den sammenhengen spørsmål ved om det er vurdert løsninger med

damkonstruksjon med begrenset spalteåpning på utløpet hvor vannstanden ikke manøvreres, men hvor vannstanden bak dammen vil stige opp til damkronas nivå når tilløpet til vatnet er stort.

Statsforvalteren vurderer at en slik løsning i større grad vil kunne bidra til å dempe uventende flomhendelser. Det vurderes videre at en slik løsning også vil kunne være tenkbar i kombinasjon med en manøvrering innenfor deler av vannstandsintervallet til f.eks. vatningsformål. Statsforvalteren utelukker imidlertid ikke at det kan være lokale hensyn og praktiske grunner til ikke å velge en slik løsning ved Svintjønna.

Statsforvalteren uttaler at det ikke er knyttet nasjonale eller regionale miljøverdier til Svintjønna. Nedre del av Skurdalsåa er gyte- og oppvekstområde for storaure fra Lågen/Mjøsa og har nasjonal verdi. Det påpekes at det er viktig at en ved manøvrering av magasinet sikrer et avløp på minimum alminnelig lavvannføring ut av dammen. Det vurderes videre at økt regulering må forventes å ha noen konsekvenser for lokale natur- og friluftslivsinteresser, som fiskeproduksjon i Svintjønna, landskapsvirkning, mm.

Statsforvalteren konkluderer med at nasjonale eller regionale miljøverdier ikke vil bli berørt av tiltaket på en slik måte at det ikke kan gis konsesjon for den omsøkte reguleringen av Svintjønna. Det stilles imidlertid spørsmål om det er mulig å oppnå sikrere flomdemping med alternativ damkonstruksjon som ikke krever manøvrering, evt. krever mindre manøvrering.

Sør-Fron kommune er forelagt høringsuttalelsen fra Statsforvalteren og har gitt følgende kommentar i epost datert 04.11.2022:

«Damkonstruksjonen er planlagt av VTA i Eidefoss, og har mange års erfaring med slike anlegg. En grunnleggende forutsetning er at ny demning kommer i klasse 0 etter damsikkerhetsforskriften. Her viser vi til tidligere dialog med NVE om forutsetninger for damklasse 0. Kostnadsoverslaget som ligger til grunn for Phusicos-midler er basert på nevnte plan.

For oss er det et viktig poeng at dette er et pilotprosjekt i regi av «Lågen-rådet» - som både NVE, Statsforvalteren, fylkeskommunen, Statens vegvesen, og kommunene samarbeider om. Pilotprosjektet er godt forankret i rådet. Forandring av planen er ikke aktuelt nå. Fysisk gjennomføring må i gang umiddelbart for å hindre at kommunen mister tildelte Phusicos-midler. En viktig del av pilotprosjektet er å høste erfaringer som kan komme liknende tiltak til gode.»

3.1 Tilleggsopplysninger

NVE har i epost datert 17.08.2022 mottatt søknad om klassifisering av dam Svintjønna iht. forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg (damsikkerhetsforskriften). Dameierlaget søker om at ombygd dam plasseres i konsekvensklasse 0.

4 NVEs vurdering

Det omsøkte tiltaket innebærer å gjøre endringer på dam ved Svintjønns utløp og senke nivået på laveste regulerte vannstand (LRV), slik at Svintjønna får økt fordrøyningskapasitet i flomsituasjoner.

NVE behandler kun søknad om konsesjon for reguleringen av Svintjønna da kommunen i epost datert 04.11.22 har trukket sin søknad etter Oreigningslova. Sør-Fron kommune opplyser at rettighetshaverne til damanlegg i Svintjønna har vært delaktige underveis i prosjektet, og stiller dammen til disposisjon. Det er dermed ikke behov for ekspropriasjon og behandling etter oreigningslova § 2, nr. 54 som omsøkt.

4.1 Hydrologiske virkninger av tiltaket

Det opplyses i søknaden at nedbørsfeltet til Skurdalsåa er omtrent 15 km², og består av både selve Skurdalsåa, Liabekken og mindre sidebekker som slutter seg til elva nedstrøms Svintjønna. Svintjønna som ligger på 958 moh., har tilløp fra den øvre delen av nedbørsfeltet på 2,1 km², dvs. ca. 15 % av det totale nedbørsfeltet for Skurdalsåa. Svintjønna ligger med dette høyt oppe i nedbørsfeltet og har et begrenset tilsigsområde. Det blir opplyst at tjønna gjennom året har størst tilsig i snøsmeltingsperioden.

Det er i søknaden beskrevet at det er lite synlig vannsig fra Svintjønna til Skurdalsåa på vinteren, mens resten av året blir elva tilført vann fra tjønna gjennom overløpet i eksisterende dam. Dagens praksis innebærer å tappe inntil 80 cm fra tjønna gjennom eksisterende dam, for å sikre vann til jordbruksvanning for gårdsbruk langs Skurdalsåa. Områdene nedstrøms Svintjønna utgjør 85 % av nedbørsfeltet til Skurdalsåa, der oppkommer og sidebekker nedstrøms dammen tilfører elva mye vann. NVE legger ut fra disse opplysningene til grunn at det ikke er fast slipp av minstevannsføring i bekken nedstrøms dammen i Svintjønna per i dag, men at vannføringen ut av Svintjønna skjer via overløp og tapping i tørrværsperioder i vekstsesongen.

Det er planlagt å regulere Svintjønna 1,5 meter mellom kote 954,5 og 956. Økningen av reguleringskapasiteten med 0,7 meter, muliggjør et magasinivolum og en fordrøyningskapasitet på 330 000 m³ dersom magasinet er helt nedtappet i forkant. Høyeste regulerte vannstand forblir som i dag, slik at ny dam etableres med samme høyde på dam og naturlig overløp ivaretas tilsvarende som i dag.

Det opplyses i søknaden at full nedtapping kun skal gjennomføres i forkant av varslede store nedbørsmengder. Behov for tapping er planlagt varslet gjennom et SMS-system, hvor man fysisk må opp til dammen for å justere tappeluka. Det er vurdert at flomhendelser kan oppstå både vår, sommer og høst, mens behov for vanningsvann er begrenset til vekstsesongen. Det understrekes at dagens bruk og mengde av vanningsvann vil bestå, og at det kun er i forbindelse med varslet ekstremnedbør/flom og tørkeperioder det kan tappes ekstra innenfor den reguleringshøyden som er omsøkt.

NVE vurderer ut fra dette at nedtapping til LRV vil ha størst konsekvens i forbindelse med langvarige tørkeperioder og uttak av vann til jordbruksvanning, da det kan påregnes noe tid før vannivå i tjønna stiger til HRV. Ved nedtapping av tjønna i forkant av varslede store nedbørsmengder vil vannivået raskt komme opp mot HRV ved at tjønna nettopp skal fungere som en fordrøyning og holde tilbake vann fra Skurdalsåa og fordele tilsiget over et lengre tidsrom.

Statsforvalteren uttaler at nedre del av Skurdalsåa er gyte- og oppvekstområde for storaure fra Lågen/Mjøsa og har en nasjonal verdi. Statsforvalteren påpeker at det er viktig at en ved manøvrering av magasinet sikrer et avløp på minimum alminnelig lavvannføring ut av dammen. NVE vurderer at det i forbindelse med etablering av ny dam og damluke, vil være mulig å tilrettelegge for slipp av minstevannsføring fra Svintjønna i tråd med uttalelsen fra Statsforvalteren. Det er ikke gjennomført hydrologiske målinger i forbindelse med søknad om konsesjon, men basert på kartverktøyet NEVINA er alminnelig lavvannføring ved utløpet av Svintjønna beregnet til 3,6 l/s. NVE vurderer at tilsiget til Svintjønna er svært begrenset og at alminnelig lavvannføring ut fra dammen dermed blir svært lav.

NVE finner det sannsynlig at dette kan gi utfordringer med å opprettholde en stabil minstevannføring gjennom året. Særlig utfordrende kan det antas å bli på vinterstid og i tørre perioder. NVE vurderer at størstedelen av nedbørsfeltet til Skurdalsåa (ca. 85 %) ligger nedstrøms Svintjønna. Dette tilsier at tilsiget til nedre del av Skurdalsåa, med gyte- og oppvekstområde for storaure, vil bli lite påvirket av fordrøyningen i Svintjønna. NVE er ikke kjent med at det er verdier i vassdraget rett nedstrøms Svintjønna som tilsier at det må stilles krav om minstevannføring, men det er registrert viktige brukerinteresser knyttet til Svintjønna som bør tillegges vekt. NVE mener derfor at oppfylling av magasinet bør prioriteres for å ivareta disse interessene.

Statsforvalteren i Innlandet har i sin høringsuttalelse videre stilt spørsmål om det er mulig å oppnå sikrere flomdemping med alternativ damkonstruksjon som ikke krever manøvrering, evt. krever mindre manøvrering. Sør-Fron kommune har i sin tilbakemelding til uttalelsen pekt på at det for kommunen er en forutsetning at dammen konstrueres slik at den kan klassifiseres i konsekvensklasse 0 i tråd med damsikkerhetsforskriften. Det opplyses videre at det på dette tidspunktet ikke vil være aktuelt å endre planen, da gjennomføring av tiltaket må iverksettes raskt for å unngå at kommunen mister tildelte Phusicos-midler. NVE vurderer ut fra hensikten med dammen, som er å tappe ned i forkant av ekstremnedbør og slippe vann til vanningsformål ved langvarig tørkeperioder, at manuell manøvrering vil være tilstrekkelig manøvrering av Svintjønna. En slik løsning vil også bidra til å sikre jevnlig tilsyn med dammen.

4.2 Naturmangfold og landskap

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden og høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart.

Terrestrisk og akvatisk miljø

Av rødlistede arter er det registrert granmeis (VU) i nærområdene til Svintjønna. Ut fra registreringer i en litt større omkrets fra tjønna, er det hovedsakelig fuglearter som er registrert i databasene. Det finnes ørret og ørekyte i Svintjønna og nedre deler av Skurdalsåa er gyte- og oppvekstområde for storørret fra Gudbrandsdalslågen. Skurdalsåa renner gjennom bratt terreng, og har ingen egen stasjonær fiskebestand ut over de individer som slipper seg ned fra Svintjønna.

I søknaden er det beskrevet at tiltaket vil tørlegge større deler av strandsona enn det som er tilfellet per i dag. Dette er vurdert til å ikke påvirke eksisterende terrestrisk vegetasjon, men bunndyr og eventuelt vanntilknyttet vegetasjon vil påvirkes. I grunne områder i tjønna finnes vannvegetasjon (siv/gress-områder). Hyppig variasjon i vannstand vil kunne gjøre det vanskelig for vanntilknyttet vegetasjon å etablere seg.

Det er beskrevet at kanalen/bekken ut fra Svintjønna må graves dypere for å sikre avrenning fra tjønna ved senkning av bunnappeluka. I søknaden er det opplyst at det er viktig å ikke fjerne mer vegetasjon enn absolutt nødvendig. Tiltaksområdet ligger relativt høyt over havet, noe som betyr at vegetasjonen er mer nøysom og revegeteringen går saktere. Ifølge kommunen skal det legges til rette for revegetering hvis dette blir nødvendig. NVE støtter denne vurderingen.

Statsforvalteren uttaler at det ikke er knyttet nasjonale eller regionale miljøverdier til Svintjønna, men at gyte- og oppvekstområde for storaure i den nedre delen av Skurdalsåa har nasjonal verdi. Som beskrevet under kapittelet om hydrologi vurderer NVE at nedbørsfeltet nedstrøms Svintjønna vil ivareta storauren som gyter lengst nede i Skurdalsåa. Statsforvalteren peker videre på at økt regulering må forventes å ha noen konsekvenser for lokale natur- og friluftslivsinteresser som fiskeproduksjon i Svintjønna.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for

naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om regulering av Svintjønna, legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er presentert i søknaden og høringsuttalelsen fra Statsforvalteren, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 01.11.2022.

Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet, og at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

NVE vurderer at den økte reguleringskapasiteten ikke vil ha konsekvenser for rødlistede arter eller annet naturmangfold av regional eller nasjonal verdi. Det omsøkte tiltaket vil etter NVEs vurdering ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5. NVE har i denne sammenheng også vurdert konsekvenser av tiltaket i sammenheng med andre, kjente påvirkninger på registrerte arter og økosystemer, jf. naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet og virkninger på naturmangfoldet. Førre-var-prinsippet kommer dermed ikke til anvendelse, jf. naturmangfoldloven § 9. Eventuelle avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår ved tildelt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12

4.3 Landskap, friluftsliv og brukerinteresser

I søknaden er det beskrevet at vegetasjonen rundt Svintjønna hovedsakelig består av gran- og løvskog, med lavere vierkratt og einer ned mot vannet. Det er vurdert at en økt regulering/nedtapping vil bli synlig og påvirke oppfatningen av vassdragslandskapet og helhetsinntrykket av området. Dette vil være mest tydelig når tjønna er maksimalt nedtappet og effekten vil variere gjennom vår-, sommer- og høstsesongen.

Svintjønna brukes til bading og fiske gjennom sommersesongen. Det går stier i området rundt tjønna og den merkede fotruten Peer Gynt stien Gåla - Harpefoss passerer på nordsiden av tjønna. På vinteren kjøres det skiløyper langs deler av tjønna, som en del av løypenettet som er tilknyttet Gåla-området som er et større hytteområde like vest for Svintjønna. Det ligger også flere hytter rundt Svintjønna, der noen har båthus/naust. Andre har båt som oppbevares på land.

Det er i søknaden beskrevet at det ikke er kjent at eksisterende tapping/regulering fører til utfordringer for brukerinteresser. Sør-Fron kommune peker imidlertid på at tjønna har vært regulert i mange år, og at dette for mange har blitt «naturtilstanden». Det er beskrevet at en ytterligere senkning av vannstanden vil være synlig i vannkanten, ved at det vil bli et større, tørrlagt belte i strandsona. Det er vurdert at dette kan oppfattes negativt visuelt for de som bruker området, men at det ikke forventes en negativ påvirkning på andre aktiviteter som bading og fiske. Når det gjelder bruk av båt, vil det kunne medføre endrede forhold i vannkanten når det gjelder sjøsetting av båt. Kommunen opplyser at det planlegges å informere og rådføre seg med hytteeiere, båteiere og andre brukere av området samt løypelaget som kjører skiløyper før planlagt praksis gjennomføres.

Statsforvalteren uttaler at økt regulering må forventes å medføre landskapsvirkning og at det vil ha noen konsekvenser for lokale natur- og friluftslivsinteresser. NVE vurderte i kapittel 4.1 at nedtapping

vil ha størst konsekvens i forbindelse med langvarige tørkeperioder og uttak av vann til jordbruksvanning, da det kan ta noe tid før vannivå i tjønna stiger. NVE mener at senkningen av vannstanden i en slik periode vil kunne ha negativ innvirkning på landskap og opplevelsen av området, og at nedtappingen kan medføre endringer i bruken av området og tjønna ved at det blir mindre attraktivt å oppholde seg der og bruke tjønna til fiske og bading. NVE mener derfor at oppfylling av magasinet bør prioriteres foran et krav om minstevannsføring fra tjønna, slik at oppfylling skjer raskest mulig for å ivareta landskapshensyn og brukerinteressene.

NVE mener det er positivt og avbøtende at kommunen legger opp til å rådføre seg med hytteeiere, båteiere og andre brukere av området før planlagt praksis gjennomføres. NVE mener videre at det bør etableres en rutine for varsling i forbindelse med planlagt nedtapping i forkant av varslede store nedbørsmengder.

Jordbruksvanning er også en viktig brukerinteresse knyttet til Svintjønna og Skurdalsåa. Ved dagens praksis tappes det inntil 80 cm gjennom eksisterende dam, til flere gårdsbruk langs Skurdalsåa. Det er i søknaden pekt på at det er viktig at omsøkt endring ikke endrer denne praksisen, da dette er avgjørende for de gårdbrukerne det gjelder i vekstsesongen. Å kunne tappe ytterligere vann vil fungere som en sikkerhet i lengre tørkeperioder. Det opplyses også om at det er flere private brønner langs Skurdalsåa som vil dra nytte av både at det slippes vann fra tjønna i tørre perioder, og at flomtoppen i Skurdalsåa bremses og med det reduserer risiko for overflatevann å trenge inn brønner ved en flomsituasjon.

NVE vurderer at økt sikkerhet for jordbruksproduksjon er en positiv effekt av tiltaket ut over flomsikringseffekten, og at den omsøkte reguleringen kan ivareta begge formålene uten at det oppstår konflikt mellom de hensyn reguleringen skal ivareta. NVE vil bemerke at eventuelle motsetninger mellom formålene, herunder også privat vannforsyning nedstrøms Svintjønna, er å anse som privatrettslige anliggender mellom konsesjonær (Sør-Fron kommune) og den eller de som blir berørt.

4.4 Kulturminner

NVE er ikke kjent med at kulturminner blir påvirket av tiltaket. Det er ifølge søknaden ikke registrert noen kulturminner eller kulturmiljøer i eller rundt Svintjønna, men at selve damkrona har en kulturhistorisk verdi og derfor skal bevares. I forbindelse med bygging av ny dam og senkning av terskel, vurderer NVE at det må regnes med at den gamle damkrona vil bli berørt av tiltaket.

4.5 Samfunnsmessige fordeler

En eventuell regulering av Svintjønna vil kunne bidra til redusert risiko for flomskader og med det redusere de samfunnsmessige kostnadene knyttet til flomhendelser og skade på eiendom, infrastruktur mv. i Skurdalsåa. Reguleringen vil også bidra til å opprettholde og øke sikkerheten for jordbruksproduksjonen i nærområdene til tjønna.

4.6 Oppsummering

Omsøkt regulering av Svintjønna vil bidra til å redusere risiko for flomskader i Skurdalsåa og redusere de samfunnsmessige kostnadene knyttet til flomhendelser. Reguleringen skal samtidig ivareta eksisterende utnyttelse av vann fra tjønna til landbruksformål. Etter NVE sin vurdering er de største ulempene med tiltaket knyttet til senkningen av vannstanden og effekten dette har for landskap og opplevelsen av området. Økt nedtapping kan medføre endringer i bruken av området og tjønna, ved at det i perioder med stor nedtapping blir mindre attraktivt å oppholde seg der og bruke tjønna til fiske og bading. NVE mener det er positivt og avbøtende at kommunen legger opp til å rådføre seg med hytteeiere og andre brukere av området før planlagt praksis gjennomføres. Vi mener også at det bør etableres en rutine for varsling i forbindelse med planlagt nedtapping i forkant av varslede store nedbørsmengder.

NVE mener videre at det ikke vil være hensiktsmessig å stille krav om slipp av minstevannføring fra dam Svintjønna, da tilsiget til Svintjønna er svært begrenset, noe som kan gi utfordringer med å opprettholde en stabil minstevannføring gjennom året. NVE er ikke kjent med at det er verdier i øvre del av vassdraget som tilsier at det må stilles krav om minstevannføring, men det er registrert viktige brukerinteresser knyttet til Svintjønna som bør tillegges vekt. NVE mener derfor at oppfylling av magasinet bør prioriteres for å ivareta disse interessene. Størstedelen av nedbørsfeltet til Skurdalsåa ligger nedstrøms Svintjønna, og tilsiget til nedre del av elva med gyte- og oppvekstområde for storaure, vil bli lite påvirket av økt fordrøyningskapasitet i Svintjønna.

5 NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Sør-Fron kommune tillatelse etter vannressursloven § 8 til konsesjon for regulering av vannstand i Svintjønna. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

6 Forholdet til annet lovverk

6.1 Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggsaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

6.2 Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Statsforvalteren om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

6.3 Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 som gjelder ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet/Statsforvalteren etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fordrøyingstiltak og jordbruksvanning ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

7 Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

7.1.1 Post 1: Reguleringsgrenser og vannslipp

Følgende data for vannføring og alminnelig lavvannføring er hentet fra konsesjonssøknaden og NEVINA, og er lagt til grunn for NVEs konsesjon:

Årlig tilsig Svintjønna	mill. m ³	1,1
Alminnelig lavvannføring	l/s	3,6
5-persentil sommer	l/s	2,7
5-persentil vinter	l/s	3,1

Etter nøye vurdering har NVE kommet fram til at det ikke stilles vilkår om minstevannføring i forbindelse med regulering av Svintjønna.

Reguleringsgrenser

Magasin	HRV	LRV	Reguleringshøyde (m)
Svintjønna	956	954,5	1,5

Svintjønna har vært regulert siden slutten av 1800-tallet med en reguleringshøyde på 0,8 meter. Ved etablering av ny dam skal HRV forbli stabil som dagens nivå, mens LRV senkes med 0,7 meter.

7.1.2 Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Konsesjonen omfatter regulering, ombygging av dam og tilrettelegging av kanal/bekk nedstrøms dammen.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs miljøtilsyn og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. Det gis unntak for dette kravet for innledende anleggsarbeid og nødvendig nedtapping av vannnivå i Svintjønna for å kunne starte arbeidet. Plan for dette og beskrivelse av utført arbeid skal likevel tas inn i detaljplan som skal godkjennes av miljøtilsynet før videre arbeid med tiltaket kan gjennomføres.

Dammen er av damtilsynet i NVE plassert i konsekvensklasse 0. Dette betyr at det ikke er stilt krav til tekniske planer for dammen.

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Tabellen under forsøker å oppsummere føringer og krav som ligger til grunn for konsesjonen. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dokumentet som ikke har kommet med i tabellen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Vannvei og regulering under anleggsarbeid	Det er planlagt å starte anleggsarbeidet i området med å senke eksisterende kanal nedstrøms Svintjønna og bore fjellbolter for forankring av dam, og det vil være behov for tapping av vann i forkant av oppstart av anleggsperioden. Detaljerte planer skal forelegges NVEs miljøtilsyn og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. Det gis unntak
---	--

	fra dette kravet for 1) innledende anleggsarbeid nevnt ovenfor og 2) nødvendig nedtapping av vannivå i Svintjønna for å kunne starte arbeidet. Beskrivelse av disse punktene skal likevel tas inn i detaljplan som en del av en helhetlig plan for tiltaket som skal godkjennes av miljøtilsynet. En forutsetning for dette unntaket er at utgraving av kanal gjennomføres som beskrevet i søknaden og at kommunens forslag om avbøtende tiltak, dvs. at det ikke skal fjernes mer vegetasjon enn absolutt nødvendig, følges. NVE vil påpeke at anleggsarbeidet må gjennomføres så skånsomt som mulig for å ivareta natur-, miljø- og landskaps hensyn.
Informasjonskrav til berørte parter og brukerinteresser	NVE mener det er positivt og avbøtende at kommunen legger opp til å rådføre seg med og involvere hytteiere, båteiere og andre brukere av området i forbindelse med manøvrering av Svintjønna. NVE mener videre at det skal etableres en rutine for varsling i forbindelse med planlagt nedtapping i forkant av varslede store nedbørmengder.

Det er angitt i tabellen hvorvidt det kan gjøres justeringer i forbindelse med detaljplanleggingen. Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

7.1.3 Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

7.1.4 Post 6: Automatisk fredete kulturminner

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jmfør kulturminneloven § 8 (jmfør vilkårenes pkt. 3).